

БӨЛІМ: БАЯНДАМАЛАР

Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаевтың Қазақстан халқына Жолдауы: «Болашаққа берік қадам»

ЖАРИЯЛАНДЫ
25.10.2017СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/18903/>

АННОТАЦИЯ / АҢДАТПА

Ағытаев Амантай

Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаевтың 2017 жылғы 31 қаңтардағы Қазақстан халқына Жолдауы «Қазақстанның үшінші жаңғыруы: жаһандық бәсекеге қабілеттілік» және «Рухани жаңғыру» бағдарламасы, сонымен бірге Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2016-2019 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасында анықталған міндеттерді жүзеге асыру шеңберінде басқару мен инновациялар проблемаларын талқылау, білім беру саласын жаңғырту үшін әдістемелік ұсынымдамалар әзірлеу үшін сұхбат алаңына айналады.

Елбасы еліміздің жетістіктеріне тоқталған. Еліміз өзінің 25 жылдық даму кезеңінен абыроймен өткенін, 2017 жылдың басынан бастап Қазақстан Біріккен Ұлттар Ұйымы Қауіпсіздік Кеңесінің мүшесі болғанын, Астанада «ЭКСПО - 2017» халықаралық көрмесі өтетінін және Алматыда Универсиада - 2017 спорт ойындары өтетінін, оған 57 мемлекеттен 2 мыңнан астам спортшы мен делегация мүшелері қатысатынын баяндады. Осының барлығы Қазақстанның халықаралық аренада жоғары беделге ие болғанын және саясатымыздың дұрыстығын көрсетеді.

Қазақстан 2050 жылға қарай әлемдегі ең алдыңғы қатарлы 30 мемлекеттің қатарына қосылуға тиіс. Біз осы мақсатқа қарай табандылықпен ілгерілей береміз.

Президентіміз Н.Ә.Назарбаев Жолдауда Қазақстанды Үшінші жаңғырту жөнінде міндет қойып отырғанын және елдің жаһандық бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз ететін экономикалық өсімнің жаңа моделін құру қажеттігін мәлімдеді.

XX ғасырдағы батыстық жаңғыру үлгісінің бүгінгі заманның болмысына сай келмеуінің

сыры неде? Басты кемшілігі — олардың өздеріне ғана тән қалыбы мен тәжірибесін басқа халықтар мен өркениеттердің ерекшеліктерін ескермей, бәріне жаппай еріксіз таңуында. Әжептәуір жаңғырған қоғамның өзінің тамыры тарихының тереңінен бастау алатын рухани коды болады. Жаңа тұрпатты жаңғырудың ең басты шарты — сол ұлттық кодыңды сақтай білу. Онсыз жаңғыру дегеніңіздің құр жаңғырыққа айналуы оп-оңай. Бірақ, ұлттық кодымы сақтаймын деп бойыңдағы жақсы мен жаманның бәрін, яғни болашаққа сенімді нығайтып, алға бастайтын қасиеттерді де, кежегесі кері тартып тұратын, аяқтан шалатын әдеттерді де ұлттық сананың аясында сүрлеп қоюға болмайтыны айдан анық. Жаңғыру атаулы бұрынғыдай тарихи тәжірибе мен ұлттық дәстүрлерге шекеден қарамауға тиіс. Керісінше, замана сынынан сүрінбей өткен озық дәстүрлерді табысты жаңғырудың маңызды алғышарттарына айналдыра білу қажет. Егер жаңғыру елдің ұлттық-рухани тамырынан нәр ала алмаса, ол адасуға бастайды. Сонымен бірге, рухани жаңғыру ұлттық сананың түрлі полюстерін қиыннан қиыстырып, жарастыра алатын құдіретімен маңызды.

Қазақстанның жаңғырулары

Бірінші жаңғыру.

25 жыл бұрын КСРО-ның қирандысынан шығып, буын іргетасынан бастап қолға алып, әлем картасында болмаған жаңа мемлекет құрды.

Жоспарлы экономикадан нарықтық экономикаға көшуге асырылды. Қазақстан бұл кезеңде аз шығыншығарып, зоржетістіктерге қолжеткізді.

Екінші жаңғыру. «Қазақстан – 2030» стратегиясының қабылдануы мен және жаңа елорда – Астананың салынуымен басталды. Оның нәтижелі болғаны дау тудырмайды. Еліміз экономикалық тұрғыдан артта қалған аймақтан шығып, әлемдегі экономикасы бәсекеге қабілетті 50 мемлекеттің қатарына кірді.

Үшінші жаңғыру. Бұл жаңғыру – қазіргі жаһандық сынқатерлермен күрес жоспары емес, болашаққа, «Қазақстан – 2050» Стратегиясы мақсаттарына бастайтын сенімді көпір болмақ. Ол Ұлт жоспары – «100 нақты қадам» базасында өткізіледі. Үшінші жаңғырудың бес негізгі басымдығын атап көрсетті. Олар экономиканың әлемдік өсімінің орта деңгейден жоғары қарқынын қамтамасыз етуге және 30 озық елдің қатарына қарай тұрақты түрде ілгерілеуге лайықталған.

Бес басымдық

Бірінші басымдық – экономиканың жеделдетілген технологиялық

жаңғыртылуы. Цифрлық технологияны қолдану арқылы құрылатын жаңа индустрияларды өркендетуге тиіспіз. Бұл – маңызды *кешенді міндет*. Елде 3D-принтинг, онлайн-сауда, мобильді банкинг, цифрлық қызмет көрсету секілді денсаулық сақтау, білім беру ісінде қолданылатын және басқа да перспективалы салаларды дамыту керек. *Екінші кешенді міндет*. Жаңа индустриялар құрумен қатар дәстүрлі базалық салаларды дамытуға серпін беруіміз керек.

Бұл – өнеркәсіп, агроөнеркәсіптік кешен, көлік пен логистика, құрылыс секторы және басқа салалар.

Бірінші. Еңбек өнімділігін айтарлықтай арттыру керек.

Бұл жердегі негізгі фактор Төртінші өнеркәсіптік революция элементтерін жаппай енгізу болуға тиіс.

Екінші. Басымдығы бар салалардағы бәсекеге қабілетті экспорттық өндірісті дамытуды көздейтін индустрияландыруды жалғастыру керек.

Үшінші. Экономикалық өсімнің тұрақтылығы үшін елдің тау-кен металлургиясы мен мұнай-газ кешендері өзінің стратегиялық маңызын сақтауға тиіс.

Әлемдік сұраныс бәсеңдеп кеткен кезде жаңа нарықтарға шығып, өнім жеткізу аумағын кеңейту керек. Минералдық-шикізаттық базаны кеңейтуге баса назар аударылуға тиіс. Геологиялық барлау жұмыстарын белсенді жүргізу керек.

Төртінші. Аграрлық сектор экономиканың жаңа драйверіне айналуы керек.

Қазақстанның агроөнеркәсіп кешенінің болашағы зор.

Көптеген позициялар бойынша біз әлемде ірі аграрлық экспорттық өнім өндірушілердің бірі бола аламыз. Бұл, әсіресе, экологиялық таза тағамдарға қатысты. «Made in Kazakhstan» бренді сондай өнімдердің эталоны болуға тиіс.

Бесінші. Жаңа Еуразиялық логистикалық инфрақұрылымды дамыту – маңызды басымдықтардың бірі.

Оған қазірдің өзінде қомақты инвестиция жұмсалды. Енді одан экономикалық қайтарым ала бастау қажет.

Алтыншы. Урбанизация үдерісі құрылыс секторында дамыту қажеттігі нағатартып отыр. Ол отандық экономиканың толыққанды драйверіне айналуға тиіс.

Екінші басымдық – бизнес-ортаны түбегейлі жақсарту және кеңейту.

Біздің стратегиялық мақсатымыздың бірі – елдің ішкі жалпы өніміндегі шағын және орта бизнестің үлесі 2050 жылға қарай кем дегенде 50% болуын қамтамасыз ету.

Бірінші. Менің тапсырмам бойынша Үкімет биылдан бастап Нәтижелі жұмыспен қамту және жаппай кәсіпкерлікті дамыту бағдарламасын іске асыруға кірісіп кетті.

Екінші. Үкімет «Атамекен» ұлттық кәсіпкерлер палатасымен (ҰКП) бірлесіп, бизнестің барлық шығынын жаппай азайту жөнінде шаралар қабылдауы қажет.

Үшінші. Мемлекеттің экономикадағы үлесінішік жалпы өнімнің 15%-ына дейін, Экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымы (ЭЫДҰ) елдері деңгейіне дейін төмендету экономикалық өсімге тыңсерпін беруге тиіс.

Төртінші. Кәсіпкерлікті дамытуға мемлекет-жеке меншік серіктестігі аясын кеңейту зор мүмкіндік береді. Бұл жерде әңгіме бір қатар мемлекеттік қызметтер көрсету міндетін бизнеске беру ісіне қатысты болып отыр.

Бесінші. Баға мен тариф бойынша амыраласуға жол бермеу қажет.

Үкіметке «Атамекен» ҰКП-мен бірлесіп, бәсекелестікке дерлік елтіретін нормаларды анықтауға қатысты барлық заңнамаға «ревизия» жасауды тапсырамын.

Үшінші басымдық - макроэкономикалық тұрақтылық.

Мұндағы басты міндет - ақша-несиесаясатының таландырушы рөлін қалыпқа келтіру және экономиканы қаржыландыруға жеке меншік капитал тарту.

Бірінші. Бүгінде Ұлттық банк алдында инфляциялық таргеттеу режимін дамыту жөніндегі маңызды міндет тұр. Орта мерзімішінде инфляция деңгейін кезең-кезеңмен 3-4%-ға дейін төмендетуге қолжеткізуіміз керек.

Екінші. Еліміздің қаржы секторын «қайта жаңғырту» қажет.

Үкіметке Ұлттық банкпен бірлесіп, отандық қорнарығын жандандыруға бағытталған шаралар қабылдауды тапсырамын.

Үшінші. Үкіметке квазимемлекеттік сектордың сыртқы және ішкі қарыздарына мониторинг жүргізу мен бақылау жасау жүйесін қалыптастырып, онда тәртіп орнату керек.

Төртінші басымдық - адами капитал сапасын жақсарту.

Бірінші. Ең алдымен, білім беру жүйесінің рөлі өзгеруге тиіс. Біздің міндетіміз - білім беруді экономикалық өсудің жаңа моделінің орталық буынына айналдыру. Оқыту бағдарламаларын сәни ойлау қабілетін және өз бетімен ізденуде ғдыларын дамытуға

бағыттау қажет.

Соныменбірге, IT-білімді, қаржылық сауаттылықты қалыптастыруға, ұлтжандылықты дамытуға баса көңілбөлукерек. Қала мен ауылмектептеріарасындағыбілім беру сапасыныңалшақтығыназайтуқажет.

Атапайтқанда, үштілді оқуға кезең-кезеңменкөшумәселесібойыншаұсыныстарәзірленсін.

Қазақ тілінің басымдығы сақталады. Оныңәріқарайдамуыназоркөңілбөлінеді. Соныменқатар, бүгіндеағылшынтілі - жаңа технология, жаңа индустрия, жаңа экономика тілі. Қазіргікезде 90% ақпарат ағылшынтіліндежарияланады. Әрбірекіжылсайынолардыңкөлемі 2 есеұлғайыпөтырады. Ағылшынтілінмеңгермей, Қазақстанжалпыұлттықпрогреске жете алмайды.

2019 жылданбастап 10-11 сыныптардакейбірпәндердіағылшынтіліндеоқытатынболамыз. Бұлмәселенітиянақтыойланып, ақылменшешуқажет.

Мектептердің және мұғалімдердіңдеңгейі, әсіресеауыл мен қаладаәртүрлі. Біліктіпедагогтардыңжетіспеупроблемасы да бар. Сондықтан, осыныңбарлығынескеріп, ағылшынтілінкезең-кезеңмененгізуімізкерек.

Меніңбастамамбойыншабиыл «Баршағаарналғантегінкәсіптік-техникалықбілім беру» жобасыіскеасырылабастады.

Тегіноқытуменеңәуеліжұмыссызжәнеөзін-өзітиімсізжұмыспенқамтығанжастар, сондай-ақкәсіптікбіліміжоқересекадамдарқамтылуытиіс. Кәсіптікбілім беру жүйесінде, мен айтқандай, экономикадағы жаңаөндірістерүшінмамандардайындауғаденқоюкерек.

Олүшінкәсіптікстандарттареңбекнарығыныңталаптарынажәнееңүздік әлемдік оқу-өндірістік тәжірибелерге сәйкес жаңартылуы қажет.

Соныменқатар, жоғарыбілім беру жүйесісапасынаерекшеназараударылады. Жоғары оқу орындарының кадрлық құрамына, материалдық-техникалықжабдықталудеңгейіне, білім беру бағдарламаларынақатыстыбақылау мен талапкүшейтілуіқажет.

Екінші. Білім беру жүйесімен қатар денсаулық сақтау жүйесі де өзгеруге тиіс.

Биылғы 1 шілдеден мемлекеттің, жұмыс берушілердің, азаматтардың ортақ жауапкершілігіне негізделген міндетті медициналық сақтандыру жүйесі (ММСЖ) енгізіле бастайды. Бұл жүйенің тиімділігі әлемдік тәжірибе арқылы дәлелденген.

Үшінші. Әлеуметтік қамтамасыз ету саласына қатысты.

Менің тапсырмам бойынша 2017 жылғы 1 шілдеден бастап 2,1 миллион зейнеткер үшін зейнетақы 2016 жылғы деңгейден 20%-ға дейін арттырылады.

Бұданбөлек, базалықзейнетақы тағайындау 2018 жылғы 1 шілдеденбастапжаңаәдістемебойыншажүзегеасырылады. Оның көлемі зейнетақы жүйесінеқатысуөтілінебайланыстыбелгіленеді.

Меніңтапсырмамбойынша 2017 жылғы 1 шілдеденбастап бала туғандаберілетінбірреттікжәрдемақы көлемі 20%-ға өсіріледі.

Еңтөменгікүнкөрісшегін де қайтақарастырукерек. Олқазақстандықтардыңнақтытұтынушылықшығыстарынасәйкескелугетиіс. Бұл қадам 2018 жылғы 1 қаңтарданбастапбазалықзейнетақы, мүгедектергежәнеасыраушысынанайрылғанотбасыларғаарналған жәрдемақы, мүгедек бала тәрбиелепотырғандарғаберілетінатаулықөмек пен жәрдемақы көлемін 3 миллион адамүшінөсіругемүмкіндікбереді.

2018 жылғы 1 қаңтарданбастапатаулыәлеуметтіккөмеккөрсетушегінеңтөменгікүнкөрісшегінің 40%-ынан 50%-ғадейінөсіріп, оныңжаңаформатыненгізүкерек. Бұлреттежұмысістеугеқабилетті адамның бәрі тек жұмыспен қамтубағдарламасынақатысушартыарқылығанақолдауғаиеболуғатиіс.

Бесіншібасымдық - институционалдықөзгерістерге, қауіпсіздіккежәнесыбайласжемқорлықпенкүрескеқатысты.

Бірінші. Үкіметүшіншіжаңғыртуаясында ЭЫДҰ-ныңозықтәжірибелері мен ұсынымдарынимплементациялаужұмысынқамтамасызетугетиіс.

Екінші. Бізжекеменшіктіқорғауға, құқық үстемдігіне жәнебаршаныңзаңалдындатеңдігінқамтамасызетугебағытталғанреформаларжүргізудеміз. Бұлжұмыстыжалғастырукерек.

Үшінші. Қауіпсіздікахуалықуаттыжәнеәрекететеалатынмемлекеттіңөлшемінеайналыпкеледі.

Қазіргізамандаадамзаттерроризмніңбелеңалуыменбетпе-бет келіпотыр. Бұлреттедеструктивтікүштердіқаржыландыратындарға, шетелдіктеррористікұйымдарменбайланысжасайтындарға қарсыкүресжүргізуісінегізгімәселеболыпсаналады.

Төртінші. Бізелдегісыбайласжемқорлықдеңгейінтөмендетубағытындаелеуліқадамдаржасадық. Алайда, бастыназаркөбінесыбайласжемқорлықтыңсалдарларыменкүресугеаударылыпотыр.

Елбасы Осы Жолдау арқылы еліміздің әр азаматына жаңа жағдайдағы даму бағытымыз жөніндегі өз көзқарасын жеткізіп отыр.

Қазақстанды кейінгі ұрпақ үшін бұдан да өсіп-өркендеген елге айналдырамыз!

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. М.Алдабергенова. Ана тілі. Ұлт газеті. 02.08.2017ж.
2. Д.Кәлетаев. Егемен Қазақстан газеті. 01.02.2017ж.

ҚМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimges.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.